

з реалій українського законодавства та базових трансформаційних процесів нашого суспільства. Перспективи розвитку:

– *уніфікація норм*: розвиток міжнародних конвенцій та уніфікованих законів сприятиме гармонізації міжнародного приватного права у сфері боротьби з корупцією.

– *співпраця між державами*: посилення міжнародного співробітництва, зокрема, у рамках міжнародних організацій, таких як ООН та ЄС, є важливим кроком для ефективної боротьби з корупцією.

– *роль технологій*: нові технології, такі як блокчейн, можуть сприяти прозорості та відстежуванню фінансових потоків, що ускладнить відмивання корупційних доходів.

Міжнародне приватне право відіграє важливу роль у боротьбі з міжнародною корупцією. Однак, ефективність цієї боротьби залежить від багатьох факторів, включаючи політичну волю держав, розвиток міжнародного права та використання нових технологій.

Список використаних джерел

1. Чубарев В. Л. Міжнародне приватне право: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2008. 608 с.
2. Міжнародне приватне право: навч. посіб. /за ред. В. М. Гайворонського, В.П. Жушмана. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 366 с.

Ніжейко К.,

*PhD з міжнародних економічних відносин
Державного торговельно-економічного університету*

Кісільова К.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр»
Державного торговельно-економічного університету*

АНТИКОРУПЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ЄС: МОЖЛИВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Європа досягла значних результатів у формуванні законодавчої основи для боротьби з корупцією. Це є можливим завдяки створенню спеціалізованих антикорупційних органів. Для України корупція

є серйозною перешкодою на шляху до євроінтеграції; за даними Transparency International, Україна займає 6 місце за рівнем сприйняття корупції серед країн кандидаток у ЄС в 2023 р. [1].

Інструментом у боротьбі з корупцією є встановлення єдиного стандарту законодавства в цій сфері. Роглянемо, як це вдалося ЄС.

Першим етапом була імплементація першого політичним документу організації, який зосереджувався на проблемі корупції — повідомлення про політику ЄС щодо боротьби з корупцією 1997 р. Головні цілі – захист фінансових інтересів Співтовариства, посадових осіб або держав-членів та приватного сектору. Основний міжнародний договір на той час – Конвенція ООН проти корупції 2003 р. [4]. Після першого антикорупційного комюніке Єврокомісія впровадила стандарти обліку, створила «чорні списки» корумпованих компаній та скасувала податкові пільги для країн-членів ЄС.

Другим етапом була заміна підрозділу по боротьбі з шахрайством UCLAF на Європейське бюро по боротьбі з шахрайством OLAF [2]. Також у той час Єврокомісія ініціювала заходи для підвищення підзвітності та прозорості інституцій ЄС, доброчесності серед співробітників. Європейська ініціатива прозорості включає публікацію даних про отримувачів фондів ЄС, регулювання лобіювання, посилення етичних стандартів в інституціях ЄС і забезпечення доступу до документів. Рада Європи розробила двадцять Керівних принципів для підтримки національної антикорупційної політики, що включають підвищення громадської обізнаності, сприяння етичній поведінці, забезпечення незалежності судів, обмеження імунітету державних службовців, контроль за фінансуванням політичних партій, захист свободи ЗМІ. Для контролю за їх виконанням Рада Європи створила механізм оцінювання на рівні ЄС у вигляді Групи держав проти корупції (GRECO). З 01 січня 2006 р. Україна стала сороковим членом GRECO.

Хоча ЄС вважається найменш корумпованим регіоном у світі, це не означає, що у держав-членах Союзу відсутня корупція. За останніми оцінками, щорічні втрати ЄС через корупцію коливаються від 170 до 990 млрд євро, що становить близько 6 % від ВВП [2].

Третій етап (початок 2000-х) – ЄС ратифікував ключові документи, такі як Конвенція ОЕСР та ООН проти корупції. Включення корупції як тяжкого злочину до інструментів кримінального права, перенесення боротьби з корупцією до нової глави 23 Договору про ЄС посилило вплив ЄС на антикорупційну політику [2]. Європейська Комісія почала використовувати Індекс сприйняття корупції, залучаючи громадянське суспільство до виявлення корупції в країнах

ЄС. Найбільшим недоліком політики ЄС – брак послідовної та чіткої антикорупційної політики. У грудні 2006 року Єврокомісія запровадила механізм співпраці та перевірки для моніторингу виконання вимог, що передбачав щорічні звіти держав про стан антикорупційної політики. Цей механізм нагадував практику GRECO Ради Європи та дозволив ЄС розробити чіткіші антикорупційні принципи.

У 2010 році антикорупційна політика ЄС отримала новий імпульс із заснуванням Стокгольмської програми [3]. Лісабонський договір ЄС, скасувавши стовпову структуру, сприяв більш ефективному прийняттю рішень у сферах свободи, безпеки та правосуддя. Європейська Комісія запровадила Антикорупційний звіт, який включав заходи для боротьби з корупцією в інституціях ЄС [3].

У період *четвертого етапу* антикорупційної політики ЄС (2010–2020-ті роки) Європейський Парламент у вересні 2020 року створив Підкомітет з питань оподаткування (FISC) для підтримки Комітету з економічних і валютних питань (ECON) у боротьбі з податковим шахрайством. Для боротьби з корупцією країни-члени ЄС створили різні інституційні структури. Країни ЄС суттєво відрізняються за рівнем корупції та методами боротьби з нею. Наприклад, Естонія досягла успіхів у цій боротьбі навіть без створення окремих антикорупційних органів. Але ключовим документом для всіх учасників є Директива (ЄС) 2017/1371 від 5 липня 2017 року [4].

У 2021 році Європейський Парламент запропонував Єврокомісії визнати корупційні діяння підставою для міжнародних санкцій. На початку 2022 року Європарламент закликав до створення глобальної стратегії боротьби з корупцією. Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн оголосила про план оновлення нормативної бази в антикорупційній сфері, що стало початком нового етапу антикорупційної політики ЄС. Отож, *п'ятий етап* розпочався з представлення Комунікації Європейської Комісії від 3 травня 2023 р. щодо боротьби з корупцією в ЄС і в усьому світі.

У рамках інтеграційного процесу Україна має на меті адаптувати своє законодавство до європейських стандартів у протидії корупції. Основною перешкодою є непрацююча нормативно-правова база, але поступово впроваджуються принципи протидії корупції ЄС. Однією з програм технічної допомоги в цій сфері є Антикорупційна ініціатива EUACI, яка складається з трьох компонентів:

– Зміцнення функціонального та нормативного потенціалу державних органів у сфері запобігання та боротьби з корупцією.

– Посилення парламентського контролю над процесом реформ і розвитком стратегічної нормативно-правової бази.

– Підвищення спроможності органів місцевого самоврядування, громадських організацій та медіа у залученні до боротьби з корупцією [5].

Боротьба з корупцією є важливим напрямком роботи ЄС, оскільки є серйозною загрозою для національної безпеки та європейської інтеграції. Наразі не існує єдиного нормативного документа, який би всебічно описував правову базу протидії корупції в ЄС. Водночас створенні основні принципи боротьби з корупцією і є значна кількість нормативних актів. Україні слід імплементувати положення Директиви 2017/1371, яка детально регулює боротьбу з шахрайством та відмиванням грошей. Наразі, суть багаторічної історії формування та реалізації антикорупційної політики ЄС зосереджена в Комунікації Європейської Комісії від 3 травня 2023 року [6]. Цей амбітний документ позначив початок п'ятого етапу, засвідчивши перехід ЄС до більш активної та скоординованої роботи в запобіганні та подоланні корупції на внутрішньому та міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Індекс сприйняття корупції 2023 рік: веб-сайт. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 08.10.2024).
2. Stepping up the EU's efforts to tackle corruption Cost of NonEurope Report. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/734687/EPRS_STU\(2023\)734687_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/734687/EPRS_STU(2023)734687_EN.pdf) (date of access: 03.10.2024).
3. United Nations Convention Against Corruption: United Nations Office on Drugs and Crime 31.10.2003. URL: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf (date of access: 08.10.2024).
4. Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1371> (date of access: 03.10.2024).
5. Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні. EUACI. URL: <https://euaci.eu/ua/> (дата звернення: 09.10.2024).
6. Modernising of EU Anri-Corruption Framework. European Institute of Management and Finance. 2023. URL: <https://eimf.eu/modernising-the-eu-anti-corruption-framework/> (date of access: 09.10.2024).